

# PROGRAM 2019-2023

## Innlandet Arbeiderparti

Førsteutkast fra programkomiteen  
per 2. mai 2018

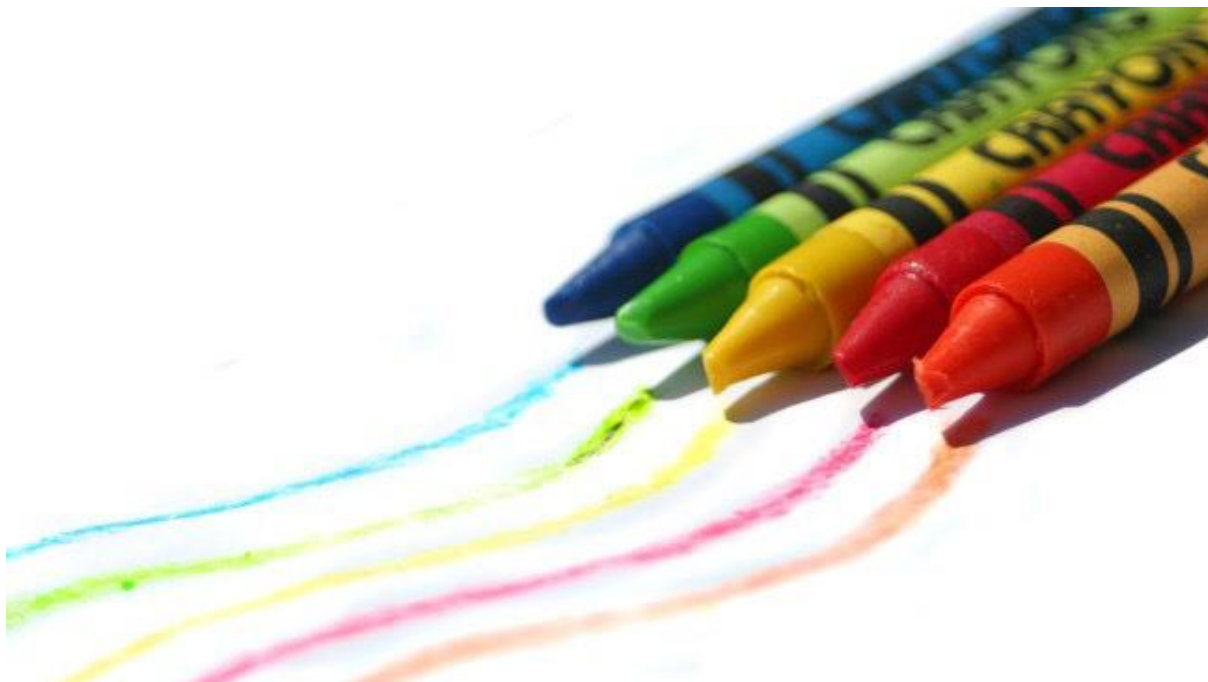
### Medlemmer i komiteen:

|                              |                            |                        |
|------------------------------|----------------------------|------------------------|
| Rigmor Aasrud                | Even A. Hagen (leder)      | Per-Gunnar Sveen       |
| Vidar Eltun                  | Anita Ihle Steen           | Thomas Breen           |
| Even Solhaug                 | Turid Backe-Viken          | Gunn Randi Fjæstad     |
| Vivian Haverstadløkken       | Gry Sletta                 | Lasse Juliussen        |
| Ingrid Tønseth Myhr<br>(AUF) | John Magne Tangen<br>(AUF) | Iver Erling Støen (LO) |

*Vi bygger Innlandet i hoppes!*

## 8 Hilsen fra fylkespartileder og fylkesordførerkandidat

9



10

11 [Kommer våren 2019]

12

13 Vi oppfordrer deg til å bruke stemmeretten, og vi håper du stemmer med Arbeiderpartiet.

14

15 Godt valg!

16

17 *Sign.*

18 *Fylkespartileder*

19 *Innlandet Arbeiderparti*

*Sign.*

*Fylkesordførerkandidat*

*Innlandet Arbeiderparti*

## 20 **Store løft tar vi i fellesskap**

21 Arbeiderpartiet bygger vår politikk på verdiene **frihet, likhet og solidaritet**. Vårt mål er at  
22 alle mennesker skal ha reell frihet. Vi vil sikre alle like muligheter, og at folk skal leve trygge  
23 og meningsfulle liv. En av våre største utfordringer er ulikhet mellom folk. Vi mener en solid  
24 velferdsstat og felles forvaltning av våre goder og ressurser er en forutsetning for frihet for  
25 alle og utjevner forskjeller. Kjerneverdiene skal være vår felles rettesnor i politikken.

26 Arbeiderpartiet har **høye ambisjoner** for Innlandet. Utgangspunktet vårt er meget godt på  
27 mange områder. Men det er viktig at vi sammen med alle gode krefter tar tak i mulighetene  
28 på en enda bedre og mer koordinert måte. Vi har områder der det er en jobb å gjøre,  
29 samtidig som vi har miljøer i verdensklasse innen industri, bioøkonomi, reiseliv, cyber- og  
30 informasjonssikkerhet. Det er vi stolte av og det skal vi bygge videre på.

31 Samarbeid er nøkkelen til suksess. Og vi skal sammen finne de nøkler som må brukes for å  
32 åpne nye dører og sikre utvikling i hele fylket. Fylkeskommunen skal være en koblingsboks  
33 for samarbeid mellom kommune, stat, næringsliv og akademia. Sammen skal vi utvikle en  
34 politikk med tiltak som passer godt for det enkelte området, med vekt på både by og land.  
35 Sammen skal vi påvirke nasjonale myndigheter til å **investere i Innlandet**. Ambisjonen er  
36 tydelig og vi skal gjennom samarbeid styrke vår lokale, nasjonale og internasjonale posisjon.

## 37 **Innlandet binder landet sammen**

38 Folk og næringsliv er helt avhengig av velfungerende samferdselsløsninger. **Veg og bane må**  
39 **rustes opp**. Det er viktig for framtidig verdiskaping og bosetting. Vi er et gjennomfartsfylke  
40 for reisende og godstransport. Samtidig har vi som bor her stor nytte og glede av nasjonale  
41 veger og jernbaner. I Nasjonal transportplan er det ingen andre fylker, med unntak av Viken,  
42 som har så mange nasjonale transportkorridorer som Innlandet. Norge er derfor avhengig av  
43 at våre veger og jernbanestrekninger prioriteres nasjonalt.

44 Forutsigbar og langsiktig planlegging av utbygging er avgjørende. Prioriterte prosjekter må  
45 følges opp. Trafikksikringstiltak skal prioriteres høyt, herunder også sikring av rasfarlige  
46 strekninger. Vi skal jobbe opp mot staten for å få ned planleggingstida, redusere kostnadene  
47 og bygge ut helhetlig. Planene for strekningene i **Lottorekka** med Rv3, Rv4, E6 og E16 må  
48 ferdigstilles. **Mjøsbyen** må få egen byvekstavtale, som vil knytte fylket sammen. Flere vil  
49 velge tog med hyppigere avganger og kortere reisetid. **Jernbanestrekningene** Dovrebanen,  
50 Gjøvikbanen, Kongsvingerbanen, Raumabanen, Rørosbanen og Solørbanen må oppgraderes.  
51 Intercity må bygges raskere med dobbeltspor fram til Lillehammer, ikke utsettes slik  
52 høyresida legger opp til. Vi krever mer transport overført fra veg til bane. Gods på jernbane  
53 mellom Norge og Sverige bør gå via Kongsvinger og videre til Karlstad og Stockholm.

## 54 **Helsetjenester nærmere folk**

55 Alle skal kjenne på tryggheten et godt helsevesen gir. Helsetjenestene er i utvikling, ny  
56 teknologi og medisiner gjør at stadig flere behandles. Slik teknologi krever høy spesialisering  
57 og betyr at det må investeres i moderne utstyr. Likevel ser vi at det blir stadig større ulikhet i  
58 helse og hvordan folk blir behandlet. Arbeiderpartiet i Innlandet er opptatt av at vi må ha et  
59 godt offentlig helsevesen som gir folk i Innlandet et **likeverdige helsetilbud**. Hvis ikke, vil de  
60 som har råd kjøpe seg private tjenester på bekostning av fellesskapet.

Nye behandlingsmåter, teknologiske framskritt og utvikling av mer kapasitet gjør det mulig å desentralisere flere tjenester og gjennom det gi bedre behandling til den enkelte pasient. Tilbudene i **de lokallmedisinske sentrene** må derfor utvikles i takt med utviklinga.

Arbeiderpartiet i Innlandet mener det er riktig å etablere **et nytt sykehus ved Mjøsbrua** som ivaretar de mest spesialiserte behandlingene, samt pasienter med sammensatte lidelser. En rekke behandlinger som ikke krever høy spesialisering må fortsatt skje i dagens sykehus. I utviklingen av helsetilbudet vil vi være en pådriver for å etablere et godt samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner, kommuner og sykehusene. Ambulanse- og helikoptertilbudet er viktig del av helheten og etablering av ny **luftambulansbase** i Mjøsregionen må realiseres.

## **Sterke nasjonale utdanningsinstitusjoner**

Kvalitet i forskning og høyere utdanning er avgjørende for hvor godt Norge vil lykkes i framtida. **Alle skal ha lik rett til utdanning.** Høyere utdanning skal derfor være fri for studieavgifter og utdanningene skal være universelt utformet. Raske endringer øker behovet for å styrke kontakten mellom utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet. I framtidas arbeidsliv vil langt flere måtte omskolere og videreutdanne seg og de fleste av oss har behov for påfyll av kompetanse gjennom livet.

Høyere utdanning må være tilgjengelig uansett hvor du bor i landet, derfor må det også legges bedre til rette for desentralisert utdanning av høy kvalitet. Universitet og høyskoler må derfor spille på lag med kommuner og fylket for å møte behovet for livslang læring. Arbeiderpartiet i Innlandet er opptatt å støtte opp om og utvikle utdanningsinstitusjonene, herunder forsterke **NTNU i Gjøvik** og støtte at **Høgskolen i Innlandet** blir universitet.

## **Innlandet som internasjonal møteplass**

Innlandet skal også **markere seg i utlandet.** Folk i Innlandet har lang tradisjon for internasjonalt engasjement. Folk til folk-samarbeidet gjennom Foreningen Nordens mange lokallag, vennskapsgrupper som Namibia-foreningen i Elverum og hjelpeorganisasjonen Forut på Gjøvik er eksempler på dette. I kommunene i Innlandet er det bosatt mange mennesker med erfaringer fra andre land og kulturer. Vi vil være en pådriver for at vi tar vare på og utvikler møteplasser slik at denne kompetansen kommer samfunnet til gode.

Som en **stor grenseregion** vil Innlandet ha store muligheter for å etablere nye prosjekter med andre grenseregioner. Det vil gi både offentlige og private aktører muligheter til å utvikle seg og sine produkter og gjennom bidra til nye arbeidsplasser i regionen. Innlandet har ressurser og råvarer som gjør oss attraktive på den internasjonale arenaen, både innen kultur- og naturopplevelser og ved at vi selger varer og tjenester utenfor landets grenser. I begge tilfeller er det snakk om å eksportere våre ressurser, og gjennom eierskapet i Innovasjon Norge og arbeidet med regional utvikling vil den nye fylkeskommunen kunne støtte dette arbeidet. Innlandet fylkeskommune kan være et bindeledd mellom lokalt nærings- og organisasjonsliv og resten av verden.

Fylket vårt har arenaer som gjør det mulig å legge store arrangementer hit. Arven fra OL i 1994 og ungdoms-OL i 2016, samt erfaring fra en rekke internasjonale arrangement gjør at Innlandet er en naturlig møteplass for slike tilstelninger. Arbeiderpartiet i Innlandet vil derfor støtte et initiativ om at Norge søker om å bli vertskap for et **nytt OL i 2030** med Innlandet som hovedtyngdepunkt.

## 103 **Arbeiderpartiet bygger det nye Innlandet**

104 Framtidas Innlandet handler om et moderne og bærekraftig fylke hvor vi får det beste ut av  
105 mangfoldet, by og land, unge, gamle, innvandrere, deltids- og heltidsinnbyggere. Vi har  
106 tydelige og stolte linjer bakover som gjør oss stødige og trygge i vegen framover.

107 Arbeiderpartiet i Innlandet mener vi løser framtidens utfordringer best i fellesskap. Du  
108 inviteres med på laget. Vi bygger Innlandet i hoppes!

## 109 **Vi bygger det inkluderende, inspirerende og innovative Innlandet**

110 Norge står overfor utfordringer knytta til inkludering, klima og digitalisering. Mange av  
111 løsningene har vi i Innlandet. Det er bare snakk om å ta dem i bruk. Vi skal derfor bygge det  
112 inkluderende, inspirerende og innovative Innlandet. Regionene våre har kvaliteter som gir  
113 oss grunn til å være stolte, og sammen skal vi bygge den nye innlandsidentiteten.

114 Arbeiderpartiet er opptatt av at alle skal med, og at alle skal ha like muligheter. Nye  
115 innbyggere gir nye muligheter for Innlandet. Vi blir mer kreative og rikere som samfunn. Hos  
116 oss er alle velkomne uansett bakgrunn og forutsetninger. Universell utforming er derfor en  
117 selvfølge. I en urolig verden kan vi være en trygg havn for mennesker på flukt. Vi skal ta imot  
118 turister, deltidsinnbyggere og innflyttere med hjertevarme. For å lykkes kreves det raushet,  
119 samarbeid, inkludering og gjensidig respekt. Vi sier: Velkommen inn i Innlandet!

120 **Levende bygder** er svært viktig for Arbeiderpartiet. Distriktpolitikk handler om å se  
121 mulighetene vi har til å utvikle hele fylket. Næringsutvikling er derfor kjernen i vår  
122 distriktpolitikk. Bedrifter og gründere som vil investere i nye arbeidsplasser er viktig, og vi  
123 skal heie dem fram. Vi trenger også å rekruttere nødvendig kompetanse i alle deler av fylket.

124 Samarbeid er nøkkelen til suksess i Innlandet. Arbeiderpartiet i Innlandet skal gi regionene  
125 redskaper til å dyrke sine fortrinn og gi rom for vekst. Derfor skal vi vise politisk retning for  
126 både fjellområdene, mjøsbyene og sørfylket. **By og land - hand i hand!**

127 **Valdres, Gudbrandsdalen og Østerdalen** har noen av de samme utfordringene og  
128 mulighetene, og knytter oss til store deler av omlandet vårt. Det største potensialet til å  
129 skape nye arbeidsplasser er i allerede eksisterende bedrifter. Flere må kunne skape  
130 levebrødet sitt innen landbruk, reiseliv, kultur, kulturarv og industri i distriktene. Vi ønsker  
131 gode desentraliserte tilbud og tjenester.

132 **Mjøsbyen** skal være en samfunnsmotor for Innlandet, med attraktive steder og grønne  
133 reiser. I samarbeid med bykommunene skal vi utarbeide en offensiv bypolitikk. Gjennom økt  
134 samarbeid og mer effektiv infrastruktur utvikles mjøsområdet til én bo- og arbeidsregion.  
135 Dette skal selvfølgelig ikke skje på bekostning av de respektive byenes særpreg og identitet,  
136 men vil bidra til å bygge ett felles innlandsfylke. Det vil sette hele fylket vårt på kartet.

137 **Sørfylket** er en viktig vekstregion i det nye Innlandet, med stort potensial for både grønn  
138 næringsutvikling i egne kommuner og økt pendlerbosetting. Nærheten til hovedflyplassen er  
139 en for dårlig utnyttet mulighet. Samtidig har området natur- og kulturverdier som er svært  
140 attraktive for et stort publikum i og rundt hovedstaden. Det landlige tett på det urbane.

## Samfunnsutvikleren

Arbeid er grunnmuren i samfunnet. En jobb å gå til gir folk trygghet og frihet i hverdagen. Arbeidsplasser er også en forutsetning for å opprettholde og øke antall innbyggere. Vi skal derfor vise både vilje og evne til å føre en aktiv næringspolitikk i alle deler av Innlandet.

Fylkeskommunen skal være en aktiv samfunnsutvikler. Regionreformen må gi det regionale nivået fornyet kraft. Vi trenger et godt regionalt partnerskap for å lykkes med en aktiv distriktspolitikk. Vi skal forsterke innsatsen for å skape nye arbeidsplasser, utvikle bedre partnerskap med næringsliv, kommuner og forsknings- og utviklingsmiljøer (FoU).

Bærekraft er en viktig forutsetning framover. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. Bærekraft vurderes ut fra både økonomiske, sosiale og miljømessige forhold. Bærekraftige handlinger skal bidra til en rettferdig, levedyktig og klimavennlig samfunnsutvikling. Innlandet har 20 prosent av matjorda og 30 prosent av den produktive skogen i Norge. Dette har også dannet basis for bosetting og industriutvikling i hele regionen. Dette sammen med de sterke klyngene innen industri og bioteknologi gir oss et godt grunnlag for å ta en ledende posisjon i ei grønn framtid.

### Vi bygger det innovative Innlandet

Innbyggerne våre lever allerede liv som krever godt utbygd digital infrastruktur. Digitalisering åpner for moderne løsninger, men ny teknologi må skape flere arbeidsplasser enn den tar. Opplæringa må derfor legge til rette for kreativitet og nytenking. Vi vil også støtte forskning, utvikling og innovasjon. Næringshager, *huber* og kunnskapsparker er viktige arenaer for innovasjon. Innlandet har landets fremste miljøer for å utvikle spillteknologi og møte cybertrusler, med potensial for klyngetenking og knoppskyting. Vi koder Norge for framtida.

### Bredbånd

En forutsetning for teknologisk utvikling er at alle får ta del i det digitale Norge. I Innlandet har vi i dag for dårlig dekning som gjør at altfor mange barn og ungdom ikke får gjort lekser hjemme, bedrifter får ikke etablert eller utviklet seg, og kommuner får ikke deltatt i den digitale utviklinga som kan gi bedre tjenester til befolkningen. Alle husstander må derfor få tilgang til høyhastighets bredbånd. Undervisningen i grunnskolen, videregående skole, høyskoler og offentlige tjenester flyttes over til digitale riksveger på nett. Innlandet kommer dårligst ut på statistikken over andel kunder med hastighet på 100 MB/sek. For oss er derfor utbygging av digitale riksveger like viktig som vegutbygging for å sikre utvikling og bosetting.

Moderne infrastruktur med høyhastighets bredbånd blir etter hvert en forutsetning for å dekke både kommuner, næringsliv og den enkelte innbyggers behov. Dette er et statlig ansvar, men høyresida prioriterer ikke utbygging av bredbånd. Det fører til at vi nå ser et digitalt klasseskille der mange husstander og bedrifter har store utfordringer med å fungere i det daglige. Derfor må fylkeskommunen sammen med kommuner og de kommersielle aktørene bidra til å fylle dette behovet.

### Arbeiderpartiet i Innlandet vil:

- Jobbe aktivt for å påvirke staten til å gjennomføre en reform for bygging av høyhastighets bredbånd i hele landet

- Være pådriver for å oppfylle Arbeiderpartiets lovnad om å sette av 500 millioner kroner til utbygging av bredbånd i statsbudsjettet
- Bidra med regionale midler til utbygging av bredbånd og at fylkeskommunen skal koordinere prosjekter gjennom å bistå kommunen med søknader av høy kvalitet

### *Ny teknologi gir nye muligheter*

Nye og eksisterende arbeidsplasser vil endre krav til utdanning og kompetanse. Endring i kunnskap, teknologi og globale markeder skjer i et raskt tempo og det vil være drivere for utvikling. Innlandet har en stor offentlig sektor. Helse-, omsorgs- og velferdssektoren bruker store deler av samfunnets ressurser, både menneskelige og økonomiske, og det er mangel på arbeidskraft på området. Utfordringene i helsesektoren vil bli forsterket når det blir en større andel eldre i befolkningen og befolkningens krav til tjenestene øker. Det vil kreve en betydelig større satsing på velferdssektoren framover, spesielt innen helsesektoren.

Innlandet har flere gode IKT-miljøer herunder spillutviklingsmiljøet på Høgskolen i Innlandet. Dette er nå miljøer som i større grad blir benyttet i flere deler av næringsliv og samfunnsliv. Det å ta i bruk ny teknologi som virtual reality (VR) eller augmented reality (AR), gir mange nye muligheter hvor man kan drive alt i fra simulering i en virtuell verden, via gjennomføre en arbeidsoperasjon på en maskin med en person i et annet land til å undervise matematikk på en bedre måte. Samfunnssikkerhet og beredskap, omsorgsteknologi, opplevelsesindustri og øvrig næringsliv er allerede i gang med å ta i bruk dette. Demografien tilsier at vi blir vesentlig færre som skal levere tjenester til vesentlig flere, da må deler av disse behovene løses med å ta i bruk ny teknologi.

### **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- Bidra til økt tjenesteinnovasjon og nye teknologiske hjelpemidler
- Arbeide for tilskudd til kommunene for å utvikle velferdsteknologi
- Være med på å understøtte utvikling av AR og VR, samtidig som vi skal bistå i å ta det i bruk i både skoleverket og øvrig samfunnsliv
- Støtte utvikling av kompetansebedrifter som skal bidra til å gjennomføre gode innovasjoner i offentlig og privat sektor

### *Kunnskapsdrevet og grønn næringsutvikling*

Det er bred faglig enighet om at forskning og utvikling blir stadig viktigere for å lykkes med næringsutvikling. Med våre relativt små miljøer blir det også viktig at man jobber i klynger og nettverk. Klynger bidrar til deling av kunnskap og kompetanse som bidrar til at bedriftene våre blir bedre rusta til omstilling og endring. Tilsvarende blir det avgjørende at den offentlige innsatsen koordineres til det beste for den enkelte bedrift. I dag så kan det bli litt for mange aktører som ikke jobber koordinert. Vi må på en bedre måte utnytte våre evner innen kunnskap og kompetanse for å kunne omstille næringslivet. Da kan vi også bedre konkurransekraften, bli mer bærekraftig og gjennomføre flere innovasjoner.

### **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- Være pådriver overfor universitets- og høyskolesektoren, statlige virkemidler, aktiv eier i Innovasjon Norge og kommunene, for å koordinere virkemiddelapparatet
- Bidra til gode synergier ved å blant annet stimulere klynge til klynge-samarbeid

- 223       • Koble omstilling i offentlig tjenesteproduksjon i større grad med de private slik at  
224       man sammen kan finne nye og bedre måter å løse de offentlige oppgavene på  
225       • Stille krav til bærekraftig tenking hos aktører som mottar støtte

## 226   *Industrifylket*

227   Samlet står industrien, inkludert bergverk, elektrisitet, vann og renovasjon for om lag 20 000  
228   arbeidsplasser i Innlandet. Litt under halvparten av dette er relatert til landbruk i form av  
229   næringsmiddelindustri, trelast- og trevareindustri. Mye av den øvrige industrien er lokalisert  
230   i Kongsvinger-, Gjøvik- og Hadelandsregionen. Her har staten også lokalisert landets første  
231   katapult i klyngen på Raufoss. Dette er en nasjonal ordning som skal bidra til at industrien  
232   klarar omstillingen med digitalisering og robotisering. Dette miljøet er nasjonalt ledende på  
233   vareproduksjon og resten av vår industri kan benytte denne kompetansen i sin omstilling.

234   Mye av industrien lever i et globalt konkurranseutsatt marked. Det betyr at megatrender  
235   som bærekraft og digitalisering vil bety stadig mer i årene som kommer. Det at vi kan tilby et  
236   overskudd av ren vannkraft gir et fortrinn. Dette sammen med kompetanse på moderne  
237   industri bør vi utnytte for å tiltrekke oss ny industri. Da må vi også kunne ha gode tomter  
238   klare med moderne løsninger for god infrastruktur på nett, strøm, veg og bane.

## 239   **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- 240       • Være en offensiv støttespiller for industrien, og bidra til å videreutvikle de sterke  
241       industrimiljøene vi har i fylket vårt  
242       • Stimulere til industrialisering, som kan bidra til at flere av råstoffene fra regionen kan  
243       videreforedles her og ikke bare gå til eksport

## 244   *Et tryggere samfunn*

245   Cyber- og informasjonssikkerhet er essensielt i vårt stadig mer digitaliserte samfunn. Den  
246   raske teknologiutviklingen har også en skyggeside. Det kommer nye trusler mot personvern  
247   og sikkerhet. Pacemakere kan hackes, flere opplever at e-postene og andre kontoer blir  
248   overtatt og misbrukt, og personopplysninger kommer på avveie og i de gale hender. Ungdom  
249   er spesielt utsatt for trusler, hets og mobbing på nett, og vi ønsker å være pådrivere for å  
250   utvikle bedre lover og vil styrke innsatsen mot dette. Innlandet har landets fremste miljøer  
251   for å møte dette, med potensial for nye arbeidsplasser. Vi må stimulere til forskning og  
252   næringsutvikling i tilknytning til de internasjonalt ledende cybermiljøene i Innlandet.

253   Forsvaret har et viktig samfunnsansvar, og representerer et betydelig antall arbeidsplasser i  
254   Innlandet. Vi er opptatt av at Norge må styrke forsvarsevnen, og her kan vi bidra positivt. Det  
255   ligger store muligheter i å øke samarbeidet for å styrke Forsvaret i et nytt innlandsfylke.

## 256   **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- 257       • Forsterke kompetansemiljøene innen cyber- og informasjonssikkerhet i Innlandet  
258       • Videreutvikle organisasjoner og ordninger som slettmeg.no og bidra til utvikling av  
259       bedre tiltak for å trygge alle på nett  
260       • Være pådriver for å forsterke Cyberforsvaret på Jørstadmoen  
261       • Jobbe for at staten bruker 2 prosent av BNP på Forsvaret, og at vi får en styrking av  
262       Hæren og Heimevernet

## 263 **Vi bygger det inspirerende Innlandet**

264 Innlandet har forutsetninger for å ta en nasjonal lederrolle i ei grønn framtid. Vår region er  
265 Norges grønne lunger og matfat. Vi skal dekke behovene til folk som lever i dag, uten å  
266 ødelegge for framtidige generasjoner. Vi skal gå foran i å tenke grønne løsninger. Gjennom  
267 bærekraftige valg bygger vi et mer rettferdig, livskraftig og klimavennlig Innlandet. Sammen  
268 med næringsliv, academia og øvrige kunnskapsmiljøer skal vi ikke oss den den grønne  
269 ledertrøya, fordi et bærekraftig Innlandet er et mer sosialdemokratisk Innlandet.

## 270 ***Et levende landbruk***

271 Det er avgjørende at vi klarer å omstille verden til et bærekraftig forbruk. Med basis i våre  
272 sterke verdikjeder i landbruket har vi løsninger å tilby både Norge og verden. Vi produserer  
273 verdens tryggeste og reneste mat, med minimal bruk av sprøytemidler og antibiotika. Basert  
274 på avlsmiljøene i landbruket har Innlandet utviklet bioteknologiklyngen Heidner som er i  
275 front internasjonalt i dag. Med klimaendringer og knapphet på mat blir dette miljøet enda  
276 viktigere i årene som kommer. Vi har også ledende miljøer innenfor tremekanisk industri.  
277 Dette miljøet skal bidra til at vi bygger og bor mer miljøvennlig i framtida.

278 Landbruket gir livskraft til fjell- og flatbygdene. Innlandet har en mangfoldig bruksstruktur,  
279 og det skal vi fortsatt ha. Vi ønsker ikke en utvikling som systematisk prioriterer de store  
280 brukene i mer sentrale strøk. Arbeiderpartiet i Innlandet ønsker å utnytte jorda vår på best  
281 mulig måte, legge grunnlag for tilstrekkelig og trygg mat i tida framover, og skape gode  
282 samfunn i hele Innlandet. Inntektsgapet mellom landbruket og andre næringer vokser, og  
283 samtidig øker gjelda for bøndene. Det er en utvikling som må snus. For å beholde aktiv bruk  
284 av beiting i utmark krever det ei forsvarlig rovdyrforvaltning.

## 285 **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- 286 • Følge opp den vedtatte bioøkonomistrategien og rullere handlingsplanen
- 287 • Bruke vår innkjøpsmakt til å bestille prosjekter som driver innovasjoner med mer  
288 bruk av tre i konstruksjoner og bygg
- 289 • Arbeide for å bedre inntjeninga i hele verdikjeden, øke selvforsyningsgraden og øke  
290 matproduksjonen basert på norske ressurser, det vil si snu utviklinga der stadig mer  
291 av matproduksjonen baseres på importert kraftfôr
- 292 • Satse videre på voksenagronomutdanning og prinsippene i RULL (rekruttering,  
293 utdanning og likestilling i landbruket)
- 294 • Kreve sterkere lokal og regional myndighet innen rovdyrforvaltninga, med fokus på  
295 forebyggende tiltak og at vedtatte bestandsmål følges opp

## 296 ***Klimakloke samfunnsgrep***

297 Miljø- og klimahensyn skal veie tungt i alle samfunnsspørsmål. Det er viktig både for globale  
298 klimautfordringer og for å begrense lokalt ekstremvær. Vi vet at det er politisk styring og ikke  
299 markedet alene som vil skape endring. Skal vi bygge et fornybarsamfunn, må vi gjøre det på  
300 sosialdemokratiske prinsipper. Her kan vi også spille en viktig rolle lokalt og regionalt.

301 For at vi skal lykkes med klimaarbeidet må vi vite hvor vi står og hvor vi skal. Transport er en  
302 av sektorene som fører til størst utslipp, derfor ønsker vi å stimulere til at vi i fellesskap kan  
303 reise mer miljøvennlig. Vi ønsker også økt satsing på grønn næringsutvikling og bærekraftig  
304 velferd. I Innlandet har vi mange av løsningene på morgendagens utfordringer.

305 **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- 306 • Jobbe for klimanøytralitet i Innlandet innen 2025
- 307 • Utarbeide klimaregnskap for fylkeskommunen og for innlandssamfunnet
- 308 • Være et foregangsfylke på bruk av tre i bygg
- 309 • Bidra til at offentlige bygg bygges som lavenergi, passivhus eller plusshus
- 310 • Legge til rette for flere hurtigladepunkter for el-biler
- 311 • Jobbe for å innføre bedre og mer moderne kildesortering i Innlandet
- 312 • Beholde et aktivt grønt eierskap i Eidsiva Energi AS
- 313 • Øke den forebyggende innsatsen mot flom- og rasskader

314 **Vi bygger innlandsidentiteten**

315 Folk i Innlandet har allerede mye til felles, og vi vil bygge videre på det fellesskapet. Kultur og  
316 idrett er en viktig del av manges liv. Deltakelse i og opplevelsen av kultur og idrett har sterk  
317 egenverdi. I tillegg gir et aktivt idretts- og kulturliv i viktige synergier for folkehelse og  
318 næringsutvikling. Levende lokalsamfunn og identitet bygges. Det nye fylket skal spille på lag  
319 med frivilligheten, og skape gode møteplasser for innbyggerne. Innlandet skal være en  
320 naturlig og attraktiv arena for store kultur- og idrettsarrangement. Regionene i Innlandet er  
321 forskjellige, men det store mangfoldet og summen av de ulike kvalitetene gjør oss sterke.

322 *Reiseliv, fritid og opplevelser*

323 Innlandet er landets største camping- og hyttefylke. Hyttebygging har vært og er et svært  
324 viktig næringsgrunnlag for lokalt næringsliv. Handel, service, bygg og anlegg er mange steder  
325 tett knyttet til deltidsinnbyggeren. Utvikling av god digital infrastruktur gjør også at mange  
326 flere ønsker å kunne jobbe mer fra deltidsboligen.

327 Reiseliv er en av verdens raskest voksende næringer. Globalisering gir også store muligheter  
328 for vekst i vårt reiseliv. Vi må bygge på opplevelser som mål for reisen. Vi har storslått natur,  
329 små og store destinasjoner, god lokalmat, et mangfold av kulturminner og et rikt kulturliv.  
330 Innlandets destinasjoner er attraktive for ferierende fra inn- og utland, og vi har fyrtårn i  
331 fylket vårt som er blant Norges best besøkte attraksjoner.

332 Markedsføring må koordineres og digitaliseres, samhandling og kompetanse må utvikles, og  
333 opplevelser må tilrettelegges og tilgjengeliggjøres. Helårsdestinasjoner er viktig for å sikre et  
334 anstendig arbeidsliv. Helårsarbeidsplasser er viktig for å tilby ansatte fulle stillinger, fast  
335 arbeid og gode arbeidsvilkår. Det kan også øke rekruttering og kompetanseutvikling lokalt.

336 Fokus på miljøbelastning knyttet til reiselivet er økende, dette gir også Innlandet med sin  
337 store geografi et fortrinn. Vi har god mulighet for å kanalisere trafikken utenfor de mest  
338 sårbare områdene eller tidene på året, og det gir grunnlag for bærekraftig vekst. Innlandet  
339 har en bosetting som bor tett på og i pakt med naturen, dette gir også små aktører mulighet  
340 for å ha reiseliv som en viktig tilleggsnæring med liten negativ miljøpåvirkning.

341 **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- 342 • Utvikle fylket vårt til å bli enda mer attraktivt for besøkende og deltidsinnbyggere
- 343 • Forsterke samarbeidet med kommunene og Innovasjon Norge, som sammen med  
344 næringslivet utgjør kjernen i det regionale partnerskapet

- 345 • Videreutvikle reiselivsutdanning, vektlegge språkkompetanse, og i samarbeid med  
346 næringa jobbe for å få flere læreplasser i reiselivet

347 *Kultur, idrett og frivillighet*

348 Kultur er lim mellom mennesker. Kultur er identitet og røtter. Kultur er opplevelser som gjør  
349 at vi kjenner at vi lever. Kultur er kilden til å bli kjent med oss selv og hverandre. Kulturen  
350 gjør livene våre rikere og den øker attraktiviteten til regionen som helhet. Vår kulturpolitikk  
351 skal skje i et forsterket samarbeid med kommuner og frivillige.

352 Innlandet skal være et ledende idretts- og kulturfylke. Arbeiderpartiet i Innlandet vil løfte  
353 idretten og kulturen, styrke det profesjonelle, bygge opp om frivilligheten og gjøre idrett og  
354 kultur tilgjengelig for flere. Rundt omkring i Innlandet kryr det av kulturuttrykk som skaper  
355 møteplasser mellom mennesker. Spel, teater, konserter, festivaler, stevner og  
356 idrettsarrangementer knytter bånd til både steder og historier, og utfordrer oss som  
357 mennesker i alle deler av fylket. Kultur i seg selv skaper bolyst og skapertrang, og for noen  
358 også en arbeidsplass og grunnlag for næringsutvikling.

359 **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- 360 • Bidra til å utvikle kulturnæringer, for eksempel gjennom å gi støtte for å utvikle  
361 festivaler og andre som ønsker å skape levebrødet innen kultursektoren  
362 • Fortsette satsingene på spill, film, musikk og litteratur  
363 • Legge en strategi sammen med idretten for å sikret utvikling av gode anlegg,  
364 gjennomføre gode arrangementer og styrke satsinga på barn og unge  
365 • Gjennom vårt eierskap videreutvikle Teater Innlandet  
366 • Videreutvikle UKM, den kulturelle skolesekken og den kulturelle spaserstokken  
367 • Øke leselyst og leseferdigheter, og derfor utvikle fylkesbiblioteket og bokbussen

368 *Bygge på tradisjoner og kulturarv*

369 Skal du bygge framtida er det viktig å kjenne historia. Innlandet har en rekke kulturminner av  
370 stor kulturhistorisk verdi. Fylkeskommunen har en viktig del av ansvaret for å ta vare på vår  
371 felles kulturarv, og for å utvikle og tilrettelegge aktiviteter og arenaer som fører den videre.  
372 Her ligger store muligheter for attraksjonsutvikling, og bygger opp under opplevelser, trivsel,  
373 bokvalitet, friluftsliv og folkehelse.

374 **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- 375 • Prioritere å ta vare på verdifulle kulturminner, og finne nye muligheter for  
376 verdiskaping og formidling  
377 • Bidra til å sikre og bevare den immaterielle kulturarven

## 378 Tjenesteleverandøren

379 Arbeiderpartiet i Innlandet er opptatt av å gi alle innbyggerne i hele fylket likeverdige  
380 tjenester av høy kvalitet. Vi skal bidra til sosial utjevning, og er opptatt av at tjenestene tilbys  
381 desentralisert så langt det er mulig og formålstjenlig. Velferd bør som hovedregel være på  
382 offentlige hender, og ikke settes ut på anbud. Innlandet fylkeskommune skal derfor være en  
383 profesjonell og kompetent tjenesteleverandør med ansvar for viktige samfunnsområder,  
384 som opplæring, samferdsel og folkehelse.

## 385 Videregående opplæring

386 Vi mener en god, offentlig fellesskole er vårt viktigste redskap for å gi alle et godt grunnlag  
387 for å lykkes i livet, uavhengig av bakgrunn. Skolen skal ruste ungdom til videre utdanning,  
388 arbeid og et godt voksenliv. Vi vil utdanne ungdom inn i arbeid, ikke ut i arbeidsledighet.

389 Innlandet skal være landsledende på videregående opplæring. Vi skal ha skoletilbud med høy  
390 kvalitet og bredde over hele fylket, og vi skal heve andelen elever som fullfører og består.  
391 Mange ungdommer plages med bekymringer, søvnløshet, ensomhet og depressive tanker.  
392 Dette kan påvirke prestasjonene, og være en årsak til frafall. Innlandsskolen skal derfor ta  
393 vare på hele mennesket, og sikre et trygt og godt læringsmiljø.

394 Alle elever er forskjellige og lærer ulikt, men vi trenger alle å bli sett. Gode relasjoner mellom  
395 elev og lærer er derfor en av de viktigste faktorene for gode relasjoner og å gi motivasjon for  
396 å lære hele livet.

397 Vi skal løfte yrkesfagene. Dagens ungdommer er vår framtidige konkurransekraft. Å sikre alle  
398 som ønsker det lære plass vil være en viktig investering for å dekke arbeidskraftbehovet. Vårt  
399 mål er at alle yrkesfagelever som søker lære plass etter fullført vg2 skal få det. Det skal være  
400 attraktivt å gå yrkesfag og søke seg ut i lære. Lærlinger skal ha rett og mulighet til å påvirke  
401 sin egen hverdag. Lærlinger er under utdanning, på lik linje med elever og studenter, og skal  
402 også kunne nyte godt av flere av de samme ordningene.

403 Deler av fylket vil framover oppleve elevtallsnedgang. Dette utfordrer skolestrukturen, men  
404 vi skal fortsatt gi et godt skoletilbud både i by og bygd. Det at ungdom får bo hjemme lengst  
405 mulig er bra både for den enkelte og for lokalsamfunnene. En fornuftig arbeidsdeling mellom  
406 skolene, riktig dimensjonering i samarbeid med lokalt næringsliv, tett samarbeid mellom  
407 skole og arbeidsliv, og et utvidet nettskoletilbud er viktig for å få til dette.

## 408 Arbeiderpartiet i Innlandet vil:

- 409 • Prioritere å etter- og videreutdanne lærere for å sikre kvalitet i undervisningen
- 410 • Gi lærerne tid og rom til å skape gode relasjoner til elevene sine, fjerne tidstyver og
- 411 stimulere til variert og tilpasset opplæring
- 412 • Satse videre på yrkesretting av fellesfag for å økt relevans i undervisningen
- 413 • Legge til rette for mer praksis og mer veksling mellom skole og bedrift på yrkesfag
- 414 • Øke gjennomføringen, særlig gjennom å jobbe for lære plass til alle som ønsker det
- 415 • Opprette fylkeskommunalt lærlingeråd og innføre lærlingebevis
- 416 • Styrke rådgivningstjenesten, både i ungdomsskolen og i videregående skole
- 417 • Være tydelige på nulltoleranse for mobbing, netthets og seksuell trakassering i
- 418 skolen, og videreføre mobbeombud og elev- og lærlingeombud

## 419 **Livslang læring**

420 I vårt langstrakte og spredtbygde fylke er god tilgang på utdanning nær hjemmet avgjørende  
421 for å sikre livslang læring. Ny teknologi og utbygging av bredbånd gir større muligheter for  
422 dette. Vi skal ha gode tilbud innen fagskole og høyere utdanning, og tilby voksenopplæring  
423 på videregående skole. Vi skal bidra til at eksisterende institusjoner, karrieresentre og lokale  
424 studiesentra kan tilby desentralisert utdanning av god kvalitet.

425 Innlandet har en større andel enn landet for øvrig som ikke deltar i arbeidslivet. Manglede  
426 kompetanse er en tydelig barriere. Økt innsats for inkludering av ungdom, innvandrere og  
427 andre voksne som står utenfor arbeidslivet må styrkes og det må sees på ulike løsninger som  
428 bør føre fram til kvalifisering eller ordinært arbeid. Får en til gode, samordna løsninger så vil  
429 denne gruppa representere en arbeidsreserve som kan være med å dekke etterspørsel etter  
430 kompetanse og arbeidskraft framover.

### 431 **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- 432 • Tenke helhetlig for hele opplæringsløpet, fra barnehage til høyere utdanning, for å
- 433 sikre gode overganger og bedre omstillingsevne
- 434 • Bygge videre på modellen med regionale karrieresentre for å tilby desentralisert
- 435 karriereveiledning, voksenopplæring og etter- og videreutdanning
- 436 • Videreutvikle Fagskolen Innlandet, landets største og beste offentlige fagskole

## 437 **Flere grønne kollektivreiser**

438 Det er viktig for et langstrakt fylke som Innlandet å tilby fleksibel og tilpasset kollektivtrafikk.  
439 Mange grupper er helt avhengig av gode skyssordninger for å kunne bevege seg rundt,  
440 herunder ungdom, eldre, innvandrere og mennesker med nedsatt funksjonsevne.

441 Tilbudet til pendlere må ha høy fokus. Mange i Innlandet dag- og ukependler mellom  
442 kommuner, og til Oslo-regionen. Antallet pendlere vil øke. Derfor må holdeplasser,  
443 kollektivknutepunkt og frekvensen av kollektivtilbudet videreutvikles.

### 444 **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- 445 • Arbeide for utslippsfri kollektivtrafikk på framtidsretta drivstoff
- 446 • Sørge for at kollektivtrafikken er en integrert og viktig del av fylkeskommunens drift
- 447 • Gjennom godt samarbeid med andre utvikle sømløse tilbud på tvers av fylkesgrenser
- 448 • Sikre tilkjøring med bestillingsrute/-taxi i distriktene som en del av kollektivtilbudet
- 449 • Tilby landets rimeligste kollektivkort for barn og ungdom under 20 år

## 450 **Opprusting av fylkesvegnettet**

451 Folk flest kjører på fylkesveg. For de fleste av oss, også for næringslivet vårt, er fylkesvegen  
452 minst like viktig som riksvegen. I hele nasjonen Norge utgjør fylkesvegene omlag 80 prosent  
453 av det totale vegnettet, og i Innlandet har vi totalt 6872 kilometer fylkesveg. Disse vegene  
454 må sikres nødvendig oppgradering og vedlikehold, og vi skal bidra til å ta inn etterslepet.

455 Vi skal tenke grønt, men i distriktene vil det fortsatt være helt avgjørende å sikre gode  
456 fylkesveger. Framtida vil også innebære transport på veg, så er det et felles samfunnsansvar  
457 å utvikle ny teknologi for å sikre at kjøretøyene og asfaltleggingen er klimavennlig.

458 **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- 459 • Utarbeide et helhetlig handlingsprogram for fylkesveger i det nye Innlandet
- 460 • Vektlegge årsdøgntrafikk og betydning for næringslivet ved prioritering
- 461 • Prioritere trafikksikkerhetsarbeid og gang- og sykkelveger
- 462 • Arbeide opp mot nasjonale myndigheter for å få etablert et statlig program for å
- 463 redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesvegene

464 **Sunn folkehelse, tannhelse og psykisk helse**

465 Sosial ulikhet i helse er et rettferdighetsproblem, et levekårsproblem, et folkehelseproblem  
466 og et samfunnsøkonomisk problem. Vi vil gjøre Innlandet til et helsefremmende samfunn, og  
467 bidra til at de sosiale ulikhetene innen helse reduseres. Tannhelse og folkehelse mener vi  
468 derfor er sentrale deler av det fylkeskommunale ansvaret.

469 Psykiske helse ønsker vi å løfte høyere på dagsorden. Vi må gjøre mer for at folk kjenner seg i  
470 stand til å mestre egne liv. I dag er det et av livets tabuer å ikke takle selve livet, med  
471 karrierer, familie, trening, og materiell velstand. Det skaper et press som gjør mange syke.  
472 Alle må ha tilgang på lavterskel rådgivning innenfor psykisk helse, og i vårt folkehelsearbeid  
473 må vi ha fokus på livsglede og mestring.

474 **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- 475 • Bidra til å utjevne sosial ulikhet gjennom helhetlig satsing på folkehelse
- 476 • Sikre at alle har lik tilgang på utmark for friluftsliv, fysisk aktivitet og rekreasjon
- 477 • Ha tilgjengelige og faglig gode tannklinikker
- 478 • Utarbeide handlingsplan mot selvmord og arbeide i tråd med nullvisjon
- 479 • Samarbeide med kommunene om en bedre og mer tilgjengelig skolehelsetjeneste
- 480 • Sikre lavterskel helsetilbud for ungdom, som helseteam på de videregående skolene
- 481 • Videreutvikle en digital elevtjeneste som et tilbud til alle elever og læringer
- 482 • Innføre livsmestring som fag på alle de videregående skolene
- 483 • Forsterke satsingen på en god seksualundervisning
- 484 • Innføre sunne, plastfrie og grønne kantiner, samt tilby en sunn, enkel og gratis
- 485 skolefrokokost ved alle de videregående skolene

## 486 **Arbeidsgiveren**

487 Innlandet fylkeskommune skal være en god arbeidsplass for alle våre firetusen ansatte. Vi  
488 legger vekt på et inkluderende arbeidsliv, der våre medarbeidere skal føle trygghet på arbeid  
489 og jobbe i et godt arbeidsmiljø. Organisasjonen skal vektlegge en åpen ytringskultur. En slik  
490 kultur er viktig for arbeidsmiljøet og den enkeltes trivsel. Gjennom godt samarbeid vil vi  
491 bidra til god dialog og utvikling til beste for egen organisasjon og innlandssamfunnet.

492 Innlandet fylkeskommune skal være en organisasjon med et inkluderende arbeidsliv. Vi skal  
493 ha nulltoleranse for trakassering og mobbing. Ingen skal ulovlig eller urimelig  
494 forskjellsbehandles på grunn av kjønn, religion, politisk oppfatning, etnisitet, hudfarge,  
495 nasjonal opprinnelse, funksjonsevne og seksuell orientering.

496 Våre etiske retningslinjer skal legge til rette for en positiv utvikling av hele organisasjonens  
497 kultur med det formål å utvikle fellesskapet og en atmosfære av åpenhet, tillit, stolthet og  
498 tilhørighet. Fylkeskommunen skal leve opp til egne prinsipper og være en troverdig  
499 samfunnsaktør. Fylkeskommunen disponerer og forvalter store økonomiske verdier. Dette  
500 forplikter administrasjon, politisk ledelse og alle som representerer fylkeskommunen til å  
501 respektere, anerkjenne og leve opp til retningslinjene.

502 Innlandet fylkeskommune har dyktige medarbeidere med høy kunnskap, kompetanse og  
503 gode kompetansemiljøer rundt om i fylket. Vi vil legge vekt på at den spesialkompetansen  
504 som finnes i våres forskjellige fagmiljøer anvendes til kompetanseutvikling, og ivareta  
505 behovet for kompetanse gjennom å utvikle egne medarbeidere. Økte krav til innovasjon i  
506 offentlig sektor og omstillinger, gjør at vi må drive kontinuerlig kompetanseutvikling.

507 Innlandet fylkeskommune er en stor innkjøper av private og offentlige tjenester. Vi skal være  
508 i front for et seriøst og anstendig arbeidsliv og vi vil bruke vår innkjøpermakt til å stille krav  
509 om lærlinger, faste ansettelser, fagkompetanse, ryddige lønns- og arbeidsvilkår og klima.

### 510 **Arbeiderpartiet i Innlandet vil:**

- 511 • Arbeide for et anstendig, forutsigbart og seriøst arbeidsliv, der hovedregelen er at  
512 ansatte skal tilbys faste og hele stillinger
- 513 • Sikre krav om trygge arbeidsplasser, ivaretagelse av helse, miljø og sikkerhet, samt  
514 det ytre miljøet, skal gjenspeiles i hele organisasjonens arbeid
- 515 • Bidra til økt likestilling og inkludering i hele organisasjonen
- 516 • Være tydelige på nulltoleranse for trakassering og mobbing
- 517 • Bygge kompetanse gjennom å utvikle og etterutdanne egne medarbeidere
- 518 • Forsterke satsinga på lærlinger og trainee-ordninger i egen organisasjon
- 519 • Gjennom anbud knyttet til anskaffelser av bygg og anlegg benytte kontraktsvilkår  
520 som forebygger sosial dumping og motarbeider arbeidslivskriminalitet
- 521 • Stille krav om faste ansettelser, fagarbeidere, lærlinger og ryddige lønns- og  
522 arbeidsvilkår og antall kontraktsledd ved offentlige anbud, i tråd med Oslo-modellen